

АНАЛИЗ НА ТЪРГОВИЯТА С ДЪРВЕСИНА НА СОФИЙСКА СТОКОВА БОРСА ЗА ПЕРИОДА 1999-2002 Г.

Симеон Елазаров, Ваня Хаджиева
Лесотехнически университет – София

В нашата страна борсовата търговия има сравнително кратката история, но въпреки това дървесината традиционно присъства, като борсова стока на пода на различните български стокови борси през годините. Софийска стокова борса е първата възстановена стокова борса в страната след 1989 г. На пода на борсата традиционно се търгува дървесина в кръг "Нехранителни стоки". В стокова група дървесина най-активно се търгуват – иглолистни дъски, иглолистни греди и импрегнирани пилоти.

Ключови думи: борсова търговия, борсова цена, котировка, дървесина.

Key words: commodity exchange trading, exchange price, quotations, timber.

Въведение

Софийска стокова борса е една от трите лицензирани стокови борси функциониращи в страната към настоящият момент. По експертно мнение, тя е с представителни функции за страната. От създаването на Софийска стокова борса (през 1991 г.), търговията на нейния под се реализира в три стокови кръга, както е разписано в правилника на борсата – кръг "Зърно", кръг "Хранителни стоки" и кръг "Нехранителни стоки". При така формираните стокови кръгове е видно, че дървесината попада в кръг "Нехранителни стоки" в който традиционно се търгува с дървесина от възстановяването на борсата през 1991 г.

Факт, е че количеството дървесина, което се търгува на пода на Софийска стокова борса отне сено към общото количество на добитата в страната дървесина не е значително. По оценки на експерти от Националното управление по горите през лицензираните борси в страна преминава около 1 % от общото количество добита дървесина, което не омаловажава ролята на борсата като механизъм за постигане на истинската й пазарна (реалната й равновесна) цена¹.

Цел, задачи и методи на изследване

Целта на настоящия материал е анализ и оценка на състоянието на търговията с дървесина през последните четири години на пода на Софийска стокова борса АД.

За постигане целта на изследването е нужно да се изпълнят следните задачи:

- да се набави изчерпателна информация за ценовите котировки и нивата на които са сключени сделки с дървесина на пода на Софийска стокова

борса за периода 1999 - 2002 г.;

- да се анализира така набавената ценова информация;

- на база направения ценови анализ да се формулират заключения за търговията с дървесина на Софийска стокова борса;

- на база направените заключения да се формулират изводи и препоръки за борсовата търговията с дървесина в страната.

При изготвянето на материала са използвани **методите** на системния и факторен анализ, икономико-статистически методи и по-конкретно динамичните редове и изглаждането на тренда.

За **информационна база на проучването** са използвани данните от архива на Софийска стокова борса АД.

Обект и обхват на изследването

На пода на Софийска стокова борса през 1999г. активността на дървесината като борсова стока е била на трето място в годишния оборот на кръг "Нехранителни стоки". Преимуществено през 1999 г. на този кръг се е търгувало с горива, следвани от химикали, а на трето място е дървесината с относителен дял от 1,89 % от общия стойностен оборот на кръга.

През 2000 г. се отчита известно отстъпление в относителната активност на търгуването на дървесината като борсова стока. С относителен дял от 0,58 % от стойностния оборот на кръга, дървесината заема шесто място по активност сред нехранителните борсови стоки.

През 2001 г. дървесината като борсова стока се завръща на престижното трето място по активност сред нехранителните борсови стоки със сдел

¹ Търгуваните типични борсови стоки на световните стокови борси са в размери между 1 и 4 % от общите им търговски обороти (Вж. по-подробно по този въпрос: Елазаров, С., Миленков Х., Симов В. Стокови борси, III доп. и прер. издание, Унв. изд-во Стопанство, С., 2003 г.)

ки в размер на 0,30 % в стойностно изражение от общия оборот на кръг "Нехранителни стоки".

Независимо, че по относителен дял в стойност борсовите сделки с дървесина (0,32 %) заемат седмо място в отчета на Софийска стокова борса за 2002 г., тази стока неотклонно присъства на пода на борсата през почти целия период на нейната работа през годината.

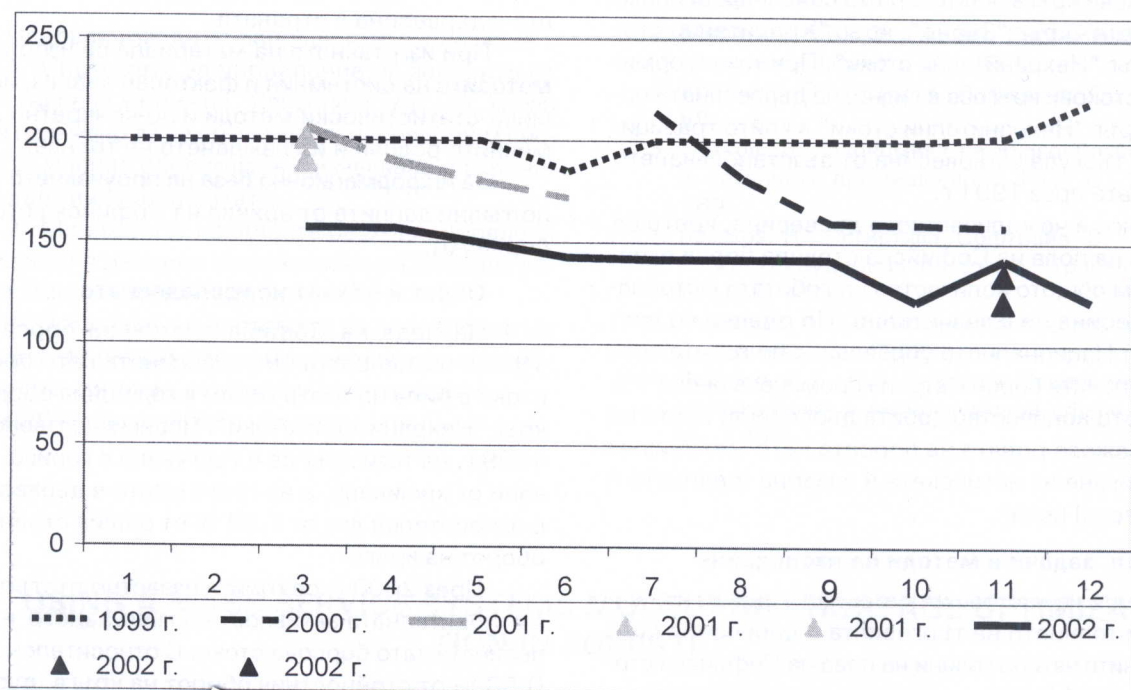
През последните четири години (1999-2002г.г.) се наблюдава определено стабилизиране на позициите на дървесината и нейното присъствие в оборота на кръг "Нехранителни стоки", което налага извода, че дървесината се е утвърдила като борсова стока и традиционно присъства в борсовата търговия на "пода" на Софийска стокова борса.

Най-активно търгуваните позиции от стокова група "дървесина" на пода на Софийска стокова борса за последните четири години са иглолистните дъски с дебелина 25, 35 и 50 мм. (със стандартна дължина и ширина) и иглолистните греди с де-

белина 100 и 200 мм. (със стандартна дължина и ширина). На пода на борсата се търгуват и импрегнирани пилоти, шперплат, минни подпори, траверси и други, и то не само от иглолистна, но и от букова дървесина. Търговията с тях, обаче, е непостоянна във времето и в минимални обеми, поради което те няма да бъдат обект на анализ в настоящият материал. В тази разработка ще съсредоточим вниманието си върху анализа на регистрираните котировки на предлагането и на ценовите равнища на които са сключени борсовите сделки за двата най-търгувани артикула от стоковата група на дървесината – иглолистни дъски и иглолистни греди.

Аналитична част

За последните четири години на Софийска стокова борса най-активно се търгуват иглолистни дъски с дебелина 25, 35 и 50 мм. Това ни дава основание да изследваме ценовите флуктуации на сключените през четирите години борсови сделки на "пода" на ССБ АД с тази атрактивна борсова стока.

Графика №1: Движение на ценовите нива на сключените на пода на ССБ АД сделки с иглолистни дъски за периода 1999 – 2002 г.

При анализа на търговията с иглолистни дъски на пода на Софийска стокова борса за базова година приемаме 1999 г., защото това е годината през която са регистрирани най-много сключени борсови сделки с иглолистни дъски за анализирания период. На графика №1 са показани ценовите рав-

нища на които са сключени сделки с иглолистни дъски за анализирания период, като с триъгълници са означени различните цени на сключените сделки за един и същи месец. Графиката показва, че през базовата година първите борсови сделки са регистрирани през месец януари на ниво от 200

лева. Средата на 1999 г. се наблюдава минимален спад на цената на която са сключвани сделки, до ниво от 180 лева, което е инцидентен спад на цената, който не оказва влияние върху стабилната ценова тенденция за годината при търговията с иглолистни дъски на пода на Софийска стокова борса. Отчитайки спада на цената от средата на годината и тенденцията на повишението в края на годината, можем да обобщим, че през 1999 г. е налице стабилна ценова тенденция при борсовите сделки с иглолистни дъски на пода на Софийска стокова борса АД.

Втората година от анализирания период – 2000 г. се характеризира с намален брой на сключените сделки, спадане се отчита и в техния обем, както по количество на оттъргувата дървесина, така и по обем на сделките от общия стойностен оборот на кръг "Нехранителни стоки". Тенденцията за повишаване на цената при сключването на борсови сделки с иглолистни дъски от края на 1999 г. е продължена през месец август следващата година, когато са регистрирани първите сключени сделки на пода на борсата на цена от 214 лева., през следващите месеци до края на годината се отчита тенденция на спадане на цената до ниво от 158 лева, което ниво се запазва до края на година.

Края на първото тримесечие на 2001 година са сключени първите сделки с иглолистни дъски на пода на борсата, през месец март сключените сделки с иглолистни дъски са на три ценови нива, съответно 190, 201 и 205 лева. Последната сделка за 2001 г. е сключена през месец юни на ниво от 172 лева. За целия анализиран период 2001 г. е годината с най-малък брой сключени сделки с иглолистни дъски. На фона на занижения оборот на Софийска стокова борса за 2001 г., се отчита относително нарастване на делът на дървесината в оборота на кръг "Нехранителни стоки" в сравнение с предишната година.

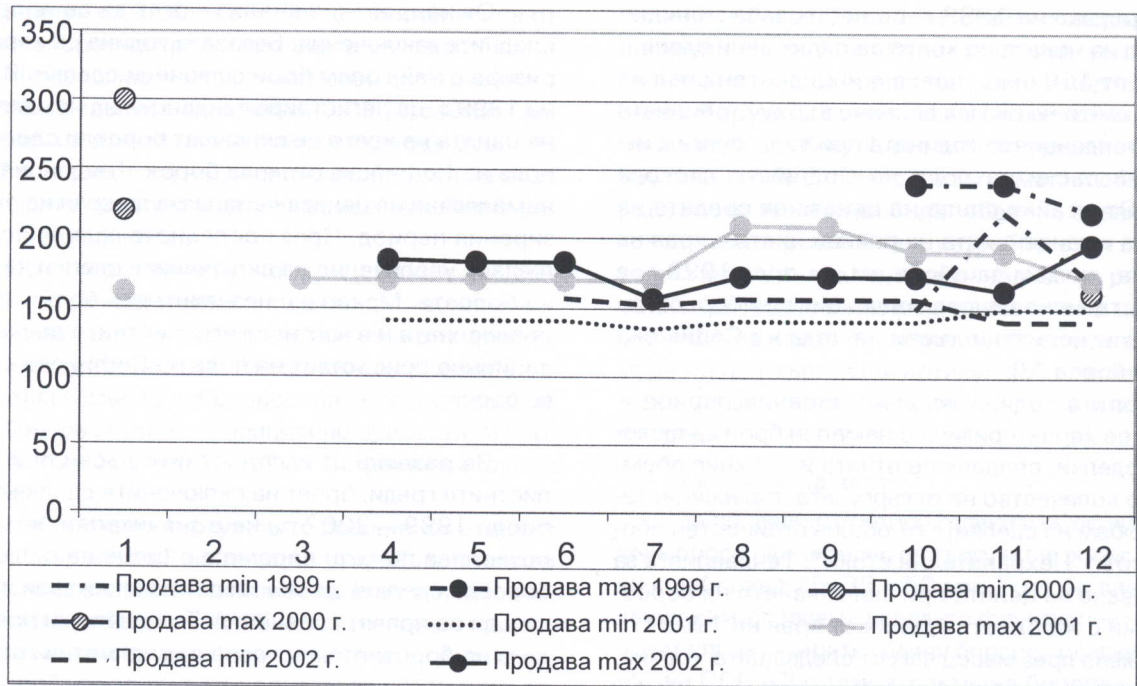
През последната година от анализирания период е регистрирано повишение на активността при търговията с иглолистни дъски, първите сделки са сключени през месец март на ниво от 157 лева, през следващите месеци се регистрира минимален спад до ниво от 142 лева, през месец октомври са регистрирани сделки на ниво от 121 лева. Месец ноември е регистрирана голяма активност на сключените сделки, като сделки са сключени на нива от 121, 134 и 142 лева, през последния месец на годината сключените сделки са на ниво от 121 лева. Въпреки нарасналия брой на сключените сделки в сравнение с предходната година, се наблюдава затвърждаване на тенденцията на спадане на цената на иглолистните дъски на пода на Софийска стокова борса.

От направения анализ могат да се направят следните заключения: Базовата година се характеризира с най-голям брой сключени сделки. В края на 1999 г. се регистрира тенденция на намаляване на цената на която се сключват борсови сделки на пода на Софийска стокова борса. Тенденцията на намаляване на цената се запазва до края на анализирания период. През последната година се наблюдава увеличение на сключените сделки на пода на борсата. Макар и с незначителен брой сделки, дървесината и в частност иглолистните дъски традиционно присъстват на пода на Софийска стокова борса.

За разлика от иглолистните дъски при иглолистните греди, броят на сключените сделки за периода 1999 – 2002 г., не е значителен, което не позволява по този параметър (цена на сключени борсови сделки) да се изведат никакви зависимости и да се правят сравнения. Това наложи при анализа на борсовата търговия с иглолистни греди да се използват регистрираните котировки "продава" за иглолистни греди на пода на Софийска стокова борса. По принцип спот пазара на ССБ АД все още е предимно едностранен пазар, защото на него на 10-15 оферти "предлага" се среща само 1 оферта "търси". Поради тази причина приемаме офертната цена "продава" за най-достоверна след продажната цена на сключената борсова сделка. Възползвайки се максимално от наличната ценова информация, в графичен вид на Графика №2 са показани минималните и максималните стойности на офертните цени "продава", регистрирани на пода на борсата за анализирания четиригодишен период.

През базовата 1999 година първото предлагане на иглолистни греди е регистрирано в началото на четвъртото тримесечие. В началото на тримесечието е регистрирана най-ниската цена "продава" от 150 лева, на която цена е сключена и единствената за годината сделка с иглолистни греди. В оставащите два месеца до края на годината минималното ценово предлагане е съответно на нива от 220 и 170 лева. Максимумът на предлагането е достигнат при нива от 240 лева за месец октомври и ноември, а през месец декември е отчетен спад до ниво от 220 лв. През базовата година предлагане на иглолистни дъски е регистрирано в последното тримесечие на годината, като се наблюдава тенденция на спадане на цената.

През 2000 г., както при иглолистните дъски, така и тук се наблюдава спад в активността на борсовото търгуване с иглолистни греди, регистрирани са само три оферти "продава", съответно 220 и 300 лева през месец януари и 161 лева през ме-

Графика №2: Движение на ценови котировки min/max за иглолистни греди регистрирани на пода на ССБ АД за периода 1999 – 2002 г.

сец декември. За втората година от анализирания период имаме оскъдно оферирание "продава" и липса на регистрирани и сключени борсови сделки с иглолистни греди на пода на Софийска стокова борса.

През третата (2001 г.) година от анализирания период се наблюдава чувствително нарастване на офертите "продава", през месец януари е регистрирана една оферта за цена от 161 лева, една е офертата и през месец март, но тя вече е на цена от 170 лева. Долната граница на предлагането през 2001 г., се движи около ниво от 140 лева в началото на годината и достига ниво от 150 лева в края. Горната граница на предлагането стартира в началото на годината на ниво от 170 лева, през месеците август и септември е регистрирано повишение до ниво от 210 лева, което постепенно спада и в края на годината достига 170 лева. През 2001 г. е регистрирано нарастване на активността при офертите продава, като тяхното изменение е в сравнително малък диапазон. Последната година от анализирания период, предлагането на иглолистни греди стартира през месец март при нива минимум и максимум – 183 и 185 лева. Видно и от Графика №2, е че през годината тенденцията е на намаляване на цената на офертите предлага, като в края на годината, котировките са 141 и 163 лева. През месец ноември е сключена сделка с иглолистни дъски на ниво от 153 лева.

От анализа на данните за предлагането на иглолистни греди за периода 1999 – 2002 г. могат да се направят следните заключения: Иглолистните греди се търгуват в значително по-малки обеми в сравнение с иглолистните дъски, търговията не е ритмична, поради липсата на стабилно предлагане през всички месеци от анализирания период. За целия четиригодишен период на анализ на пода на борсата са сключени само три борсови сделки, съпоставяйки цената на тези сделки може да се заключи, че цената се запазва изключително стабилна на ниво от 150-153 лева, за периода 1999 – 2002 гг.

Изводи

Иглолистни дъски и греди са традиционна борсова стока на пода на Софийска стокова борса. През анализирания период търговията с иглолистни дъски на пода на Софийска стокова борса АД е ритмична, сключени са множество сделки. През базовата година цената на която се сключват сделки на пода на борсата се запазва стабилна на ниво от около 200 лева. През 2000 и 2001 години е регистрирано чувствително понижаване в броя на сключените сделки на борсовия под, като са регистрирани чувствителни колебания на цената в посока на нейното намаляване. През последната година от анализирания период цената стартира от ниво 150 лева, като в края на годината последните сключени сделки са на цена от 121 лева. За изследва-

ния период 1999 – 2002 г. общата тенденция при борсовата търговия с иглолистни дъски на пода на Софийска стокова борса АД е на спадане на цената на която са сключени борсови сделки с иглолистни дъски. Впечатление прави плавното спадане на цената, на борсовия под е регистрирана плавна тенденция на спадане на цената, която се задълбочава през годините, но при липсата на драстични ценови колебания.

Търговията с иглолистните греди през анализирания период е оскъдна, минимално е количеството на сключените сделки с иглолистни греди. При регистрираните котировки "продава" за иглолистни греди на пода на Софийска стокова борса за анализирания период се отчитат чувствителни ценови колебания на предлагането., в следствие на което не се регистрира чувствително изменение на цената на която са сключвани борсови сделки с иглолистни греди. Количеството на сключените сделки за анализирания период е минимално, а цената на която са реално сключени борсови сделки не се е изменила през анализирания период 1999 -2002г.

Въпреки регистрираните ценови флуктуации (които са минимални в по-голямата си част) пода на борсата ни дава една стабилна ценова линия почти през целия анализиран четиригодишен период. Дървесина запазва своето място в групата на во-

дещите борсови стоки от кръг "Нехранителни стоки" на пода на Софийска стокова борса АД.

Налага се извода, че борсовата търговия с дървесина тепърва ще набира скорост, за което ще съдействат антикорупционната политика която се предвижда да предприеме Министерство на земеделието и горите, както и мерките за спирането на незаконната сеч в Българската гора. Когато в процеса на добив и продажба на дървесината бъде премахната корупцията, тогава много повече предприемачи и търговци от горската, дървообработващата и мебелната индустрия ще се възползват от борсовия пазар, като един открит, публичен, прозрачен и всеобщодостъпен пазар където се формира реалната пазарна цена. Живеейки във време когато сме заплашени от екологична катастрофа, само реалната пазарна цена е цената по която трябва да се продава дървесината в нашата страна. Борсовата търговия и в частност фючърския пазар (продажбата на дървесина на фючърс) би довело до оптимален обем на дърводобива, както и рационалното оползотворяване на вече добитата дървесина.

Литература

1. Закон за стоковите борси и тържищата, Д.В. от 1996 г.
2. Архив на Софийска стокова борса

ANALYSIS OF THE TIMBER TRADING ON THE SOFIA COMMODITY EXCHANGE IN 1999 – 2002 Y.

Simeon Elazarov, Vanya Hadgieva
University of Forestry – Sofia, Bulgaria

ABSTRACT

The commodity exchange trading in our country has a recent history, but even though the timber has its place on the different Bulgarian commodity exchange from the beginning. The Sofia's commodity exchange is the first reestablished commodity exchange in our country after year 1989. In it, the timber is one of the fairly often commodity. In the timber commodity group the most important part have coniferous boards, coniferous planks.